

III ZIELKUNDE III

Het „ik“.

I. 1)

Het woord „ik“ is een zeer merkwaardig woord. Er worden allerlei beteekenissen aan dit woord gegeven.

Het meest bekend is wel die betekenis van het woord, die heel de persoonseenheid omvat.

In deze betekenis heeft het woord nu eens meer speciaal betrekking op het lichaam, dan weer meer op heel de persoonlijkheid.

Wanneer iemand b.v. zegt: „Ik ben 1.82 M. lang“ of „Ik ben scheef gegroeid“, dan bedoelt hij daarmee zijn lichamelijken toestand. Wanneer hij daarentegen zegt: „Ik ben wakker“ of „Ik studeer“, dan bedoelt hij met „ik“ zijn totaal-persoon, dus de totaliteit van mijnheer X., die hij in de samenleving vertegenwoordigt.

Op deze wijze wordt het woord „ik“ in de samenleving zeer dikwijls gebruikt. En er is natuurlijk geen enkel bezwaar tegen, dat het zoo aangewend wordt.

Wanneer wij echter aanvankelijk blijven uitgaan van het gewone spraakgebruik, dan valt het ons op, dat het woord „ik“ ook nog in anderen zin gebruikt wordt. Zeer duidelijk is deze wijze van spreken ook in de Schrift. In een tekst als „hetgeen ik wil, dat doe ik niet, maar hetgeen ik haat, dat doe ik“ (Rom. 7:15) wordt het woord „ik“ telkens in anderen zin gebruikt. „Hetgeen ik haat, dat doe ik“. En wij denken dan aan dien anderen tekst: „Indien ik hetgeen doe dat ik niet wil, zoo doe ik nu hetzelfde niet meer, maar de zonde die in mij woont“ (Rom. 7:20), d.w.z. als ik, Paulus, zondig, dan doet niet mijn diepere „ik“, mijn wedergeboren ik, die zonde. Dan zondigt wel de mensch Paulus, maar deze zonde komt niet voort uit zijn eigenlijke „ik“. Zoo doe ik nu hetzelfde niet meer, maar de zonde die in mij woont.

Hier komen wij dus in aanraking met een andere betekenis van het woord „ik“. „Ik“ is hier niet meer de persoon in zijn totaliteit, maar „ik“ is hier het diepste innerlijk wezen.

Analoog aan dit gebruik van het woord „ik“ spreken wij ook in de dagelijksche omgangstaal van iemands „eigenlijke“ ik. Zoo is ook te begrijpen, dat iemand kan zeggen: „In het diepst van mijn ziel leeft de wensch om anders te zijn dan ik ben.“ Telkens weer gaat men bij de dagelijksche spreektaal terug op een verder verwijderd „ik“, dat met de gewone persoonsverschijning niet kan worden geïdentificeerd.

De vraag is nu, wat wij onder dat laatste „ik“ moeten verstaan.

Om die vraag te beantwoorden, moeten wij eerst nagaan, of dat „ik“ eigenlijk wel werkelijk bestaat, of wel dat het misschien alleen maar in de spreektaal voorkomt om zekere algemeene gevoelens te omschrijven.

Deze vraag kan van twee zijden benaderd worden. In de eerste plaats kan men trachten deze vraag te beantwoorden aan de hand van de z.g. beschrijvende psychologie. In de tweede plaats kan men deze vraag ook benaderen van de zijde

¹⁾ De vorige maal stond er onder den titel van het artikel door een zetfout een I. Deze I behoorde daar niet.

De onderscheiding tusschen deze twee begrippen is nieuw. Vooral echter wijkt Shaw af, door zijn keuze uit dit tweetal. Dat hij door zulk een negativistisch standpunt tevens de doelstelling, die aan het idealisme eigen is, verliest, is duidelijk!

Dat Shaw voorts den groei der idealen nagaat, hun ontwikkeling naar het „realisme“ toe, hangt samen met een op den voorgrond tredende gedachte in zijn werk: zijn opvatting van de „Creative Evolution“, de scheppende ontwikkeling. Het is een aan alle leven inherente macht, die het leven, den mensch, tot steeds grooter vervolmaking voert.

Zoo betekent het realisme voor Shaw een hogere trap van volmaaktheid, van waarheid, dan het idealisme. Deze volgorde is niet zonder betekenis. Een houding, wars van elke speculatie, iedere illusie, voor geheel zijn werk kenmerkend, spreekt ook hierin zeer duidelijk.

Het middel, dat Shaw aanwendt, om de maskers van de idealen af te rukken, is de spot. Al het oude wordt in zijn werken aangevallen en als ongerijmd verworpen. Zoo illustreert hij in dramavorm in „Getting married“ de ontoereikendheid van het huwelijk op den tegenwoordigen grondslag, terwijl hij in „Fanny's first play“ en „You never can tell“ de gezinsverhoudingen en hun dwaasheid aan critiek onderwerpt. De betekenis van deze stukken ligt dan hierin, dat de idealen, die er in aan de orde worden gesteld, vernietigd en belachelijk gemaakt worden. Hierdoor werden ze voor Shaw meer dan louter kluchten.

De vraag rijst of Shaw nu werkelijk een realist is, d.i. of zijn voorstelling der werkelijkheid en zijn meening over haar waarden nu betrouwbaar

van de z.g. verklarende psychologie. Zelfs zouden wij verder kunnen gaan en de stelling kunnen poneeren, dat de wijsgeerige psychologie hier een taak heeft, en misschien wel de gewichtigste. Waaraan wij dan weer zouden willen toevoegen, dat bij de laatste de theologie stellig een invloedrijk woord moet meespreken.

Wij krijgen dus achtereenvolgens de taak om het vraagstuk van het „ik“ te benaderen vanuit het standpunt van

- 1e. de beschrijvende psychologie,
- 2e. de verklarende psychologie,
- 3e. de wijsgeerige psychologie,
- 4e. de theologie.

* * *

In de beschrijvende psychologie doen wij niet anders dan de onderscheiden psychische verschijnselen, die wij in het leven constateeren, beschrijven. Deze beschrijvende psychologie richt zich op al die verschijnselen, welke psychisch van aard zijn en die in ons bewuste leven zich aan ons als gegevens aanbieden.

Daarom schakelt de beschrijvende psychologie aanvankelijk elke „ik“-gedachte, die betrekking heeft op het lichaam, uit, wijl zij daarin geen psychisch gegeven heeft. In de tweede plaats schakelt deze psychologie eveneens aanvankelijk uit de gedachte aan een substantieel onsterfelijk „ik“, omdat ook het bestaan van zulk een „ik“ in de concrete navijbare feiten niet is aan te toonen.

Blijft er dan in dat geval toch nog een „ik“ over, waarmee de beschrijvende psychologie zich heeft te bemoeien? Indien ja, dan moet natuurlijk achteraf gevraagd worden, wat dan de aard van dit „ik“ is, en daarvoor moet de verklarende en de wijsgeerige psychologie, eveneens de theologie te hulp worden geroepen. Wij beginnen slechts met hier te vragen: „Heeft de beschrijvende psychologie het noodig, het bestaan van een „ik“ te aanvaarden?“

In de historie is men bij de beschrijvende psychologie gewoonlijk wel uitgegaan van het bestaan van zulk een „ik“. Maar men aanvaardde dan het bestaan van dat „ik“ zonder omtrent zijn wezen eigenlijk iets te kunnen zeggen. Men wist met het woord „ik“ gewoonlijk niet veel te beginnen. Het was iets leegs, iets, dat zich niet voor beschrijving leende; waarom de beschrijvende psychologie haar taak dan ook beperkte tot de beschrijving van de aanwezigheid van dat „ik“, zonder dat men aan het beschrijven van het wezen van dat „ik“ toekwam.

Dit is oorzaak geweest, dat verschillende psychologen het bestaan van dat „ik“ eenvoudig hebben ontkend. Messer geeft in zijn „Psychologie“ (Uitgave 1922, blz. 360) verschillende uitspraken van psychologen, die het eigenlijke „ik“ in de beschrijvende psychologie niet willen aanvaarden. Zoo zegt Ernst Mach b.v. „De bewustzijns-elementen vormen het „ik“. „Ik“ wordt gewaar, dat iets groen is, wil zeggen, dat het element groen in een zeker complex van andere elementen voorkomt. Daarmede is alles gezegd.“

Het Sensualisme trachtte het „ik“ op te vatten als in wezen niet bestaande en poogde het te verklaren uit een soort gewaarwordingscomplex.

Ook andere richtingen wilden juist op grond van het niet beschrijfbaar zijn van dat „ik“ het bestaan van het „ik“ ontkennen.

Nu is echter het feit, dat het „ik“ onbeschrijfbaar is, op zichzelf geen argument,

is. Een realist in den gewonen zin des woords, zeker niet. De spot is een slecht middel tot een overtuigende voorstelling. Maar ook de ernst, waarmee het nieuwe wordt gebouwd, ontbreekt er te veel aan. Het wekt veelszins den indruk, alsof het Shaw om den spot met de idealen meer te doen is dan om een positief en ernstig-bedoeld realisme. Men zou kunnen zeggen, dat Shaw realist is, insover hij anti-idealist is.

Hierin ligt dan ook het groote verschil met Ibsen. Nu Shaw zich zelf met Ibsen verwant voelt en zegt, dat zijn eerste werken onder invloed van Ibsen geschreven werden, is een vergelijking voor de hand liggend en interessant. Bij Ibsen werd alles tot innerlijke noodzaak, 't was geheel doorleefd. Handeling en discussie gingen in elkan- der op. Bij Shaw wordt de harmonie der structuur reeds aanstonds verbroken, doordat de discussie met den gang van zaken weinig van doen heeft. En — waar bij Ibsen de handeling geheel den inhoud van den dialoog weergaf, ligt bij Shaw, bij scheiding dezer twee, het zwaartepunt geheel in den dialoog. Zoo is, bijvoorbeeld, een zijner eerste drama's, die hij tezamen „Three unpleasant plays“ noemde, ik bedoel „Widower's Houses“, eigenlijk een heel gewone liefdesgeschiedenis, hoewel het een sociale strekking heeft te hebben en van discussies vervuld is. Wat bij Ibsen ernstig-indringende critiek was, is bij Shaw vervlakt tot spot. Shaws critiek is louter verstandelijk. Het vermogen zich in toestanden in te leven, er onder te lijden desnoods, ontbreekt hem. En dit was Ibsen's kracht. Men vergelijke eens de vrouwenfiguren bij Ibsen en Shaw, die bij beiden een groote rol spelen. Bij Ibsen, — men denke aan Nora in een

waardoor de beschrijvende psychologie kan concludereen, dat het „ik“ niet bestaat. Immers deze onbeschrijfbaarheid is een verschijnsel, dat voorkomt bij alle bewustzijns-elementen. Wanneer ik gewaar word, dat iets bitter smaakt, en ik dus een onlustgevoel krijg, kan ik eigenlijk ook geen beschrijving geven van dat onlustgevoel. Als ik zeg: „Het is bitter“, moet ik er maar op vertrouwen, dat degene, tot wie ik spreek, weet, wat ik eigenlijk met bitter bedoel. Wanneer ik over de diepere psychische ervaringen, die berusten op zulk persoonlijk beleven der dingen, handel, doe ik niet anders dan een beroep instellen op een levenservaring van de menschen tot welke ik spreek. Wanneer ik b.v. zeg „Ik gevoel mij gekrenkt“, dan is het mij niet mogelijk, duidelijk te maken wat ik bedoel, als ik spreek tegen iemand, die zichzelf nog nooit gekrenkt gevoeld heeft en zich ook niet gekrenkt gevoelen kan. Ik kan wel pogen door beeldspraak of door vergelijkingen zoo ongeveer den ander duidelijk te maken, wat ik bedoel, maar het blijft altijd bij een „zoo ongeveer“. Hieruit volgt dus, dat het spreken over bewustzijns-elementen steeds berust op een verstaan van den ander. Zonder dat die ander mij verstaat heb ik het altijd over iets leegs, iets onaanschouwlijks, iets ongrijpbaars.

Het argument, dat met het spreken over het „ik“ steeds bedoeld wordt op iets, dat toch eigenlijk niet beschreven kan worden, mag voor de beschrijvende psychologie dus geen reden zijn om aan het werkelijk bestaan van het „ik“ te twijfelen.

God heeft de menschen zoo gemaakt, dat zij over het diepste wezen van hun gewaarwordingen elkander kunnen verstaan, ook al is het niet mogelijk, een volkomen adequate beschrijving te geven van hetgeen in hun diepste wezen feitelijk aanwezig is.

Nu valt het op, dat bij het handelen over „het eigenlijke ik“ wel degelijk zulk een wederzijdsch verstaan mogelijk is. Wanneer deze uitdrukking gebruikt wordt, dan doet de spreker op een centraal moment in zijn bewustzijnsleven, een moment van zeer speciale eigen gekarakteriseerde betekenissen.

Het woord „ik“ in den daareven aangeduiden zin wordt zoowel in het praktische leven alsook in de wetenschap voortdurend gebruikt; het gebruik van dit woord is zelfs noodzakelijk om bepaalde gedachten, bepaalde bedoelingen tot uiting te brengen.

En hoewel nu op zichzelf daarmee nog niets bewezen is, zouden wij toch wel kunnen zeggen, dat wij hier een gunstige indicatie vinden voor het werkelijk bestaan van een „ik“, voor het werkelijk aanwezig zijn van een bewustzijn van een „ik“ temidden van de veelheid van onze bewustzijns-elementen.

Daarnaast mag nog iets anders onze aandacht niet ontgaan.

Het is dit.

Het spraakgebruik geeft ons nog een zeer eigenaardige indicatie voor het wezen van datgene, wat men met „het eigenlijke ik“ bedoelt.

Wanneer wij het object van de psychologie omschrijven als „belevingen“, dan valt het op, dat deze uitdrukking beleven niet op het „ik“ zelve past. Voor ons bewustzijn is het eigenaardige van de belevingen juist, dat het „ik“ zelf geen beleving is, maar dat alle belevingen, zooals zij beleefd worden, juist beleefd worden door dat eigenlijke „ik“. Daarmede is dus gezegd, dat het „ik“ als object van de beschrijvende psychologie in een

„Poppenhuis“ — zijn ze vóór alles vrouw, hun streven is slechts dat vrouw-zijn nu ook geheel te ontloopen. Ibsen dacht zich ieder zijner figuren zoo volkomen in, dat men van elk hunner weer een geheel ander beeld krijgt. Shaws vrouwen daarentegen missen dit eigene, ze gelijken alle op elkaar. En ze zijn dan nog hard en onwonderlijk, van Shaw zelf uitgezien. Ze hebben geen innerlijke roeping, slechts hebben ze de neiging den man, op wien ze het gemunt hebben, als een furie te achtervolgen. Diepere idealen mist men bij hen. Voor Shaw is dit een dankbare gelegenheid, er komische situaties mee te scheppen. Zoo wordt, afgezien van de historische betrouwbaarheid, de figuur van Jeanne d'Arc, in „St. Joan“, geheel op deze wijze getypeerd. De man speelt dan de rol van den bevreemde, die tegen wil en dank overmeesterd wordt. Men herkent er Ibsen nauwelijks in!

Ten slotte hangt zijn opvatting over „Idealism“ zeker samen met het Socialisme, waarvan Shaw aanvankelijk een groot voorstander was. Telkens weer richt zich zijn critiek op concrete toestanden, op maatschappelijke fouten, op sociale „idealism“, die dan aan een uiterlijke critiek worden onderworpen. In ieder zijner stukken is deze trek onmiskenbaar. Bepaalde wanverhoudingen in gezin, maatschappij, staatkundig leven worden aangevallen en bij voorkeur vanuit een sociaal standpunt. Het is niet zonder betekenis, dat Shaw zijn later in boekvorm verschenen voordrachten over „The Quintessence of Ibsenism“ voor de Fabian Society, een in Engeland vooraanstaande socialistische vereeniging, hield.

W. N. VISSERMAN.

(Wordt voortgezet.)

ander kader ligt dan de gewone bewustzijnsleemten, die object van deze beschrijving zijn.

Nu zal iemand misschien zeggen, dat inderdaad de belevingen belevingen zijn van het „ik“, maar dat wij in dat geval weer te doen hebben met het generale „ik“, hetzelfde dat aanwezig is in de verbinding „ik loop“, „ik heb honger“, enz.

Toch houdt deze opmerking geen steek. Immers ook de orgaangewoorden, die wel beleefd worden als ervaringen van dat „ik“ in den laatste zin (waarin ik zeg: „ik loop“, „ik heb honger“, enz.) zijn niet met „het eigenlijke“ „ik“ identisch, noch is de toestand van dat eigenlijke „ik“ van deze orgaangewoorden afhankelijk.

Immers bij verschillende zekelijke gevallen kan het voorkomen, dat niet alleen uitwendige, maar ook innerlijke anaesthesie (ongevoeligheid) in zeer sterke mate bestaat. En hoewel zoo iemand nu zeggen kan „ik ben ongevoelig“ in den zin van: in mijn kwaliteit van menschelek individu ben ik lijdende aan anaesthesie, toch is zijn ik-bewustzijn zonder eenige verkorting aanwezig. Zijn bewustzijn, dat hij IK is en dat zijn belevingen bij een zeker „ik“ behooren, wordt daardoor niet verkort noch verminderd.

Hebben wij tot zoover dus slechts betoogd, dat de bezwaren tegen het aanvaarden van het spraakgebruik omtrent het bestaan van een „ik“ als object van de beschrijvende psychologie niet gegrond zijn, naast deze negatieve resultaten moeten wij thans zoeken naar de positieve.

De vraag moet nu gedaan worden: geeft de beschrijvende zielskunde ons 'recht, zelfs den plicht, om van een „ik“ in den dieperen zin, van een „ik“ dus als centraal punt van de persoonlijkheid te spreken?

Daarover dan een volgend maal.

J. W.

OPVOEDING EN ONDERWIJS

Eenige ongerustheid.

Er is in de kringen van de voorstanders van ons Christelijk Onderwijs eenige ongerustheid omtrent de mogelijkheid van de stichting van Scholen met den Bijbel op sommige plaatsen. Die ongerustheid is ontstaan, zooals men in de bladen heeft kunnen lezen, door de beslissing, die de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen heeft genomen inzake een aanvraag om schoolstichting te Uddel, gemeente Apeldoorn.

In genoemd plaatsje bestaat reeds sinds 1919 een Vereeniging voor Chr. Onderwijs. Nu was men zoo ver gekomen, dat 73 leerlingen voor de nieuwe stichting school waren aangegeven. Maar voor een gemeente als Apeldoorn (plm. 60.000 inwoners) eischt de wet 80 kinderen, nu door wetswijziging 120 kinderen. De bedoeling van den wetgever is evenwel nooit geweest, voor elke buurtschap in zoo'n gemeente die getallen te handhaven. Daarom bepaalt art. 73, 2e lid van de wet: In bijzondere gevallen kan de Koningin, na advies van den Onderwijsraad, op een daartoe strekkend verzoek van een belanghebbend schoolbestuur voor een gemeente of voor een gedeelte van een gemeente met minder dan 25000 ingezetenen het getal leerlingen voor een school voor gewoon lager onderwijs lager stellen dan 40, doch niet lager dan 25.

Het Schoolbestuur had bedoeld verzoek ingediend. Maar de Minister beschikte daarop afwijzend. Hem was niet gebleken, dat de Chr. School te Uddel noodig kon worden geacht. Hij beriep zich op het gemeentebestuur van Apeldoorn. De bevolking zou met het onderwijs op de Openbare Scholen, waar de kinderen tot dusver gingen, altijd tevreden zijn geweest.

Ongetwijfeld waren de autoriteiten hier verkeerd ingelicht. In Berichten en Mededeelingen van de Vereen. voor Chr. Nat. Schoolonderwijs deelt de heer Kamerling van Apeldoorn mee, dat de Statuten van de eerste Vereeniging aldaar voor Chr. Onderwijs reeds werden goedgekeurd op 31 Juli 1919. Later is er nog een andere Vereeniging opgericht van Hervormde zijde. Deze twee werken nu samen tot de stichting van één Chr. Nat. School. Men zou zoo zeggen, dat was naar het hart van den Minister. En wanneer dan 73 namen op de lijst worden gebracht, kan men toch constateren, dat er behoefte gevoeld wordt aan een School met den Bijbel.

't Is te hopen, dat Z.Exc. nog op zijn beslissing terug kan komen. Pogingen worden daartoe aangewend door de Hoofdc commissie van C. N. S., bij welke Vereeniging het bestuur is aangesloten.

Mogen ze met succes bekroond worden, allereerst voor Uddel, waar men zich door deze beslissing na een arbeid van meer dan 14 jaar zeer voelt teleurgesteld.

Niet minder zou dat in het belang zijn van het geheele Chr. Onderwijs. Wij moeten niet terug tot de dagen van autorisatie, toen de overheid het te

beoordeelen had, of een Bijzondere school noodig was of niet. De wet legt de getallen vast, met de zeer kennelijke bedoeling, om voor op zich zelf staande buurtschappen, al zijn die administratief deel van een groote gemeente, een afzonderlijke maatstaf te doen gelden. Die moet in handen van den Minister veilig wezen.

Daarom hopen we zeer, dat de beslissing nog zal worden herzien en Uddel zijn Christelijke school krijgt. Of moeten we het veiliger achten, dat door de wet in dezen wordt voorzien?

Gr.

G. MEIMA.

ZENDING EN EVANGELISATIE

De taak der Zending in Engelsch-Indië.

I.

In zijn zeer interessant artikel „Birth-pangs of a new era in India“, (Intern. Rev. of Missions, Juli 1933), merkt de Rev. J. F. Edwards op, dat veel van hetgeen hij schrijft bij de publicatie door de leiten wel zal zijn achterhaald; zoo groot is de beweging der gemeenten.

Dit behoort ons echter niet te verhinderen, op zekere gebeurtenissen aldaar de aandacht te vestigen, en in verband hiermee te vragen, wat de taak der zending in Engelsch-Indië is in de tegenwoordige omstandigheden.

Trouwens, Indië blijft onze belangstelling overwaard als één der meest belangrijke zendingsvelden op den akker der wereld. Niet alleen is het dit om de talrijkheid der bevolking, welke het een plaats geeft onder de dichtst bevolkte landen in Azië, maar ook om de belangrijke positie, welke het inneemt in het Oosten; men denke het zich een oogenblik in, dat dit reuzenland met zijn honderden miljoenen menschen onder leiding kwam van het Russisch Bolsjewisme; welk een invloed zou dit uitoefenen op Achter-Indië, China enz.; de gedaante van Azië, en niet alleen van Azië, zou er door veranderd worden; maar ook, mocht het Evangelie er triumfeeren, en Indië een Christelijk land worden, dan zou daarvan de terugslag zeker ook op geheel Azië merkbaar zijn.

Ook om een andere oorzaak nog is deze Engelsche bezitting van groote beteekenis, en wel om het Hindoeïsme, de hoofdgodsdiens van het land. Deze religie, met haar kastenselsel, Karma-leer en subtiel filosofie, vraagt de ernstige studie der geleerden, doch plaatst ook de zending voor bijzondere problemen. Reeds meer dan een eeuw heeft het Christelijke Engeland (om van Duitschland en andere landen niet te spreken) zijn meest bekwaame zendelingen hierheen gezonden; de namen van Carey, Duff, en ook anderen zijn voor immer aan den arbeid aldaar verbonden.

Het is dan ook niet te verwonderen dat The Int. Rev. of Missions schier in elke aflevering één of meerdere artikelen over Indië heeft. En 't spreekt ook vanzelf, dat in het Gedenkschrift, aan Prof. Julius Richter op zijn 70en jaardag aangeboden, ook een hoofdstuk aan Indië gewijd is. Schrijver hiervan is Prof. Ihmels¹⁾, die Indië door aanschouwing kent; en ons dunkt, dat Prof. Richter vooral dit artikel met belangstelling zal hebben gelezen, daar hij zelf in zijn zesdeelige geschiedbeschrijving der Zending een dik deel over de Zending in dit land gaf, welk deel wij wellicht het meest geslaagde van alle deelen mogen noemen.

Ook in zijn Evangelische Missionskunde, deel II, gaf hij een schitterende uiteenzetting van het Hindoeïsme, op een dusdanige wijze, dat de lezer tot de gedachte zou kunnen komen, dat de vragen inzake de zending onder de Hindoes zijn opgelost tot aller bevrediging.

Inderdaad gold dat ook tot de tijd, dat Prof. Richter zijn Evangelische Missionskunde schreef; maar sinds 1927 is er veel veranderd; de schrijver van genoemd artikel wijst o.a. op Stanley Jones, Otto, Heiler e.a., welke namen ook onder ons niet onbekend zijn, en die het Hindoeïsme ernstig hebben bestudeerd. Echter, de resultaten stemmen niet overeen; de geleerden verschillen ook hier van meening; wat in 1927 nog vast scheen te staan, is nu weer wankel geworden. En daarom meende Prof. Ihmels goed te doen in het Gedenkschrift voor Prof. Richter een artikel te geven onder den titel: „Unsere Botschaft im heutigen Indien“. Om de belangstelling willen wij in eenige artikelen iets van Prof. Ihmels artikel zeggen.

Het eerste wat dan ter sprake komt is wat Prof. Ihmels noemt de „neue Lage im Indien“. De toestanden zijn er grondig veranderd, zoodat zelfs op de Conferentie van Jeruzalem in 1928 moest worden verklaard: „De Zending kan niet meer op dezelfde wijze als vroeger de hoogere religie's tegentreden“.

Hoe is nu de stand der Zending? Welke vruchten heeft zij reeds mogen oogsten? Op welke resultaten mag zij terugzien?

Wanneer men tellen gaat en dus cijfers gaat gebruiken, schijnen de vruchten weinig te zijn. Im-

¹⁾ Waar in dit artikel van Prof. Ihmels wordt gesproken, leze men: Zendings-inspecteur!

J. D. W.

mers, slechts 1½ pCt. van de bevolking van honderden miljoenen heeft zich bij de Christelijke kerk gevoegd. Is het niet teleurstellend?

Toch niet, want dit cijfer zegt niet alles; de kennis van den naam van Christus, en van den inhoud van het Evangelie, blijft niet tot die 1½ pCt beperkt! En alzoo is er in zeer wijden kring een strijd om de waarheid Gods met de leugen van het heidendom.

Prof. Ihmels wijst er allereerst op, dat velen uit de meer beschaafde kringen de Christelijke scholen, die van de Zending uitgaan, hebben bezocht, en talloze Engelsche werken met Christelijken inhoud hebben gelezen en bestudeerd. Al deze Christenden zijn dus in nauwe aanraking met het Christendom gekomen, en weten waarom het bij de Christenen gaat.

Voorts zijn niet weinigen uit de hoogere kringen in Engeland en Amerika geweest, om verschillende redenen; en daar hebben zij van nabij de Christelijke kerk leeren kennen, zoodat zij min of meer gedwongen werden hun houding tegenover het Christendom te bepalen.

Ook wordt met name het Nieuwe Testament reeds meer dan 20 jaren ijverig in Indië gelezen, ook door Hindoes, en de belangstelling is zelfs toegenomen. Dat hier het voorbeeld van Gandhi grooten invloed heeft gehad, is buiten kijf; in zijn gesprekken en geschriften beroept hij zich herhaaldelijk op teksten uit het Nieuwe Testament, en zijn leer der geweldloosheid verdedigt hij met de Bergrede.

Ook moet worden gelet op de algemeene beroering, waarin het land is gekomen door de revolutionaire woelingen, welke twijfel in het hart der heidenen hebben gebracht en velen hebben doen zoeken naar hoogere dingen dan het Hindoeïsme kan geven. Dat bij de Zending alzoo het getal van belangstellende hoorders toenam, ligt voor de hand.

Als wij dat alles in het oog houden, verstaan wij, dat de bekende Stanley Jones zijn voordrachten kon houden, en zijn boeken kon schrijven: The Christ of the Indian Road, Christ at the Round Table enz. Het waren succes-reizen, die hij ondernam. Allerwege stroomden de vergaderzalen vol, waar hij optrad: de belangstelling was allereenorm, bij de Hindoes, de Mohammedanen, de Sikhs en de Parsieten. Niet alleen het eenvoudige volk was onder zijn gehoor; kooplieden, studenten, professoren, ministers, zij allen gingen Stanley Jones hooren.

Die deze dingen zagen kwamen onder den indruk dat de dag daar was, dat Indië den Christus zou aanvaarden; ook is deze indruk bij vele lezers van Jones' boeken gewekt.

Doch men houde in het oog, dat de belangstelling voor deze voordrachten over het Evangelie van Christus toch voornamelijk werd gevonden in de kringen dergenen, die veelszins de Engelsche beschaving hadden aangenomen. Nu is dit wel van belang; want uit deze kringen komen zij voort, die straks de leiders van het volk zullen zijn: toch mag dit feit niet worden verwaarloosd bij het overwegen van de vragen hoe het volk van Indië tegenover de Zending staat. En voorts moet worden bedacht, dat deze belangstelling niet hetzelfde is als heilbegeerte, als honger en dorst naar de gerechtigheid, als verlangend uitzien naar Christus als den Zaligmaker!

J. D. W.

PERSSCHOUW

Geen „stemming“akwestie, geen persoonlijke zaak.

De W. H. Gispen Sr schrijft in „Schev. Kh.“ het volgende:

Der Hooggeleerden polemiek.

Het weekblad „De Reformatie“ biedt weer eens het voor velen prikkelende schouwspel van een polemiek van Hooggeleerden.

Een der Hooggeleerden, professor in de Dogmatiek aan de Vrije Universiteit, heeft in een studenten-almanak geschreven van epigonen, die zich kanten tegen de leer der pluriformiteit der kerk.

En de Hooggeleerde in de Dogmatiek te Kampen heeft op de uitdrukking in den studenten-almanak vuur gevat.

Is Epigoon — niet een minachtende aanwijzing van menschen, die, hoe begaafd ook, geen genieën zijn, en niet de wetenschap in nieuwe banen kan leiden?

Zijn naam was niet genoemd. Maar hij gevoelde: ik ben bedoeld.

En nu is er de polemiek.

De polemiek der hooggeleerden.

Een polemiek in dezen geest: „Maar ik geef — als Prof. Hepp eenmaal zijn woorden zoo kiest — met genoegen antwoord. Hij zal daarop wel gerekend hebben: we kennen elkaar“.

Zoo is er dan een polemiek der Hooggeleerden.

En dat over de vraag of men een epigoon is als men de pluriformiteit der kerk niet aanvaardt.

Ja hooggeleerden, zou een eenvoudig mensch, al is hij kerkbode-redacteur, zeggen: is dat de kwestie in dezen tijd, in den storm, die er over de wereld gaat? Is dat nu waarover hooggeleerden voor een publiek, dat toch wel iets gevoelt van den geestelijken

nood van 't
Een goe
tot zeer rij
En God
nieën en ep
Geloofst
polemiëk.

De Gispen

die hij betre
wil, heb ik
gevonden, in
uit het verbe
zegd had. Dan
tie voor het
mij aanvaar
een jaar ge
woordde op
bewijs, dat
dat dus niem
te zoeken.

Moet ik nu
erom te doe
voor mijn pe
inneren, dat
onbillijk zou
epigoon te m
jectief te ont
ificeeren; de
anderen mij
uitlating die
Hepp zich bi
weer zonder
dacht aan ne

Neen, De

DIE is ep

WAAROM ik

me geeft: een

dus niet

wil niet lijde

inzake de plu

de hand wijst

wordende me

die MEENIN

kreeg ik lan

doof voor wi

nu komt da

bij zijn optr

die men den

tatie geven,

onthoudt. Pri

promotie va

Kan De Gisp

kerk meen e

op stel, te

van ons v

En dat het

te dulden, d

want Prof. H

Hepp secuur

ven tegen el

dan ik const

iets, dat ik

dus minder j

voeren)?

De Gispen

voor een eig

van een ern

ik mijnerzij

dacht van me

zijn ze leden

School, of e

bodeschrijver

heusch niet

Ik zeg dit

dan houd ik

gedaan, niet

V.U.“ en de

reeds: het

dam; een h

studenten-ali

meening ool

niet in qual

het met mij

met mij van

een artikel

Maar goed

nu moest H

mijn meenin

Prof. Hepp.

Want stral

Hepp in co

studie. Wat

naar breed-a

derlijk gezic

ik er zoo m

ook weer na

ter. Maar al

leventje te

kerken, ook

voor wat

een buitenst